
тів росл. світу. В узагальненому вигляді ці заходи (О. р. с. передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів росл. світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб, а також невиснажливе використання) становлять зміст цієї охорони.

Законодавець, окрім окреслення зазначених елементів О. р. с., передбачив можливість здійснення ін. заходів та визначення ін. вимог щодо О. р. с.

Ліс. зак-во також передбачає відповідні приписи щодо охорони та захисту лісів як одного з об'єктів росл. світу у спец. главі ЛКУ. Також визначено зобов'язання власників лісів і постійних лісокористувачів розробляти й у встановлений строк здійснювати комплекс протипожежних та ін. заходів, спрямованих на збереження, охорону й захист лісів.

Законодавець до змісту охорони лісів відніс заборону на неналежне користування лісами. Органи виконавчої влади й органи місц. самоврядування в межах визначених ЛКУ повноважень вправі встановлювати заборону або обмеження на відвідування лісів населенням, а також на проведення певних видів робіт на окремих ліс. ділянках на період пожежної небезпеки й під час реалізації заходів боротьби зі шкідниками.

Окреме місце серед охорон. заходів посідає законодавче визначення саніт. вимог. У постанові КМУ від 27 лип. 1995 № 555 (в ред. постанови КМУ від 26 жовт. 2016 № 756) «Про затвердження санітарних правил в лісах України»

А. К. Соколова.

ОХОРОНА РОСЛІННОГО СВІТУ – система прав., організац., екон. та ін. заходів, спрямованих на збереження та захист об'єктів росл. світу, охорону умов їх місцезростання, невиснажливе використання.

О. р. с. здійснюється центр. та місц. органами виконавчої влади, органами місц. самоврядування, власниками та користувачами (у т. ч. орендарями) зем. ділянок, на яких знаходяться об'єкти росл. світу, а також користувачами природ. росл. ресурсів.

Флористичне зак-во, зокрема, ЗУ «Про рослинний світ», ЛКУ містять конкретні вимоги щодо охорони об'єк-

зазначається, що ці правила становлять сукупність норм реалізації саніт.-оздоровчих заходів і саніт. вимог, що закріплюються з метою охорони й захисту лісів підприємствами, установами, орг-ціями та громадянами при використанні ними ліс. ресурсів, веденні ліс. госп-ва й виконанні робіт, не пов'язаних із цією діяльністю.

Постановою КМУ від 16 трав. 2007 № 733 затверджено Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних ліс. ділянок. Визначено єдині вимоги до поділу лісів на категорії, умови й ознаки віднесення їх до таких категорій, а також виділення особливо захисних ліс. ділянок з режимом обмеженого лісокористування, що, звичайно, є позитивним. Зак-вом встановлено умови й ознаки виділення особливо захисних ліс. ділянок, віднесених до однієї з категорій лісів. У межах цих лісів можуть бути виокремлені особливо захисні ліс. ділянки, для яких закріплюється режим обмеженого лісокористування.

Ведення моніторингу об'єктів росл. світу є одним з осн. серед організац.-прав. заходів охорони. Наказом М-ва з питань житлово-комунального госп-ва України від 4 серп. 2008 № 240 «Про затвердження Положення про систему моніторингу зелених насаджень у містах і селищах міського типу України» визначено головні питання спостереження за цими об'єктами, оцінювання і прогнозу їх стану.

Названа система має забезпечувати: підвищення рівня інформованості органів виконавчої влади й органів місц. самоврядування про стан зелених насаджень; підвищення оперативності

і якості інформаційного обслуговування їх користувачів на всіх рівнях; ефективність заходів зі створення, відновлення і збереження зелених насаджень; сприяння розвитку зелених зон та збереженню зелених насаджень усіх видів у містах і селищах міського типу України.

Екол. зак-вом держави серед заходів щодо О. р. с. названо встановлення відповідних мораторіїв – заборони на здійснення відповідної діяльності (ЗУ «Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах» від 17 берез. 2011). Завданням названого Закону є запобігання масовим проявам зміни цільового призначення і забудови окремих зем. ділянок рекреаційного призначення незалежно від форми власності в містах та ін. населених пунктах (зелених зон, зелених насаджень, об'єктів фіз. культури і спорту), що призводить до погіршення саніт.-гігієнічних, рекреаційних і спортивно-оздоровчих умов життя громадян, а також фіз. й естетичного виховання дітей і молоді.

На сьогодні флористичне зак-во містить низку нормат. актів, присвячених охороні об'єктів росл. світу, зокрема, ЗУ «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва» від 2 груд. 2010 № 2739-VI, завданням якого є попередження здійснення масового видалення зелених насаджень на певних об'єктах благоустрою в м. Києві – столиці України, результатом чого є глибокі наслідки для довкілля, для саніт.-гігієнічних і рекреаційних умов життя і здоров'я громадян, а також їхнього естетичного виховання.

Екол. зак-вом України у сфері охорони об'єктів росл. світу встановлено спец. правила, системи стандартів і нормативів. Напр., стандартизація й нормування у сфері благоустрою населених пунктів здійснюються з метою формування середовища, сприятливого для життєдіяльності людини, в умовах якого забезпечуються захист довкілля, саніт. й епідемічне благополуччя населення шляхом розроблення комплексу взаємопов'язаних нормат. документів, якими визначаються взаємопогоджені вимоги до об'єктів благоустрою. У цій сфері діє відповідна система нормативів щодо землеустрою, містобудування, озеленення територій, утримання будинків і споруд, освітлення територій, а також охорони здоров'я громадян і навколишнього природ. середовища.

Серед об'єктів росл. світу розрізняють 3 категорії, що особливо охороняються: а) рідкісні; б) такі, що перебувають під загрозою зникнення, судинні рослини, мохопод., водорості, лишайники, а також гриби, види яких занесені до Червоної кн. України; в) типові природ. росл. угруповання, занесені до Зеленої кн. України.

Охорона вказаних об'єктів росл. світу має свою специфіку прав. режиму, що зумовлено їх особл. природоохорон., наук. й естетичною цінністю.

Постановою КМУ від 29 серп. 2002 «Про затвердження положення про Зелену книгу України» передбачено, що Зелена кн. України є основою для розроблення охорон. заходів щодо збереження, відтворення та використання занесених до неї природ. росл. угруповань. У Зеленій кн. України, яка є офіц. держ. документом, містяться відомості

про сучасний стан рідкісних, таких, що перебувають під загрозою зникнення, а також типових природ. росл. угруповань, що підлягають охороні. Отже, існують 3 категорії природ. росл. угруповань, які можуть бути занесені до цієї Книги, – рідкісні, такі, що перебувають під загрозою зникнення, й типові.

Зараз флора України нараховує понад 25 тис. видів рослин, фауна – майже 45 тис. видів тварин. Наслідком антропогенного впливу й абіотичних чинників на флору й фауну є те, що до Червоної кн. України занесено 541 вид рослин і 382 види тварин.

ЗУ «Про Червону книгу України» та ін. нормат.-прав. актами регулюються відносини, що стосуються ведення Червоної кн. України, охорони, використання й відтворення рідкісних, які перебувають під загрозою зникнення, видів тварин. і росл. світу, занесених до неї.

Об'єктами Червоної кн. України охоплюються рідкісні і перебуваючі під загрозою зникнення види тварин. і росл. світу, які постійно або тимчасово зростають у природ. або штучно створених умовах у межах території України, її континентального шельфу й виключної (мор.) екон. зони. До них включаються рослини, гриби, водорості й непатогенні мікроорганізми (росл. світ), що належать до тварин. світу. Занесені до Червоної кн. України екол. зак-вом об'єкти віднесені до природ. ресурсів загальнодерж. значення.

Охорона таких об'єктів Червоної кн. України полягає в установленні особл. прав. статусу рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин. і росл. світу, в забороні або обмеженні їх використання у військо-

---

вих чи госп. цілях, врахування вимог щодо їх охорони під час розроблення нормат.-прав. актів, систематичної роботи з виявлення місць їх перебування (зростання), проведення постійного спостереження (моніторингу) за станом їх популяцій та ін.

Лит.: Шершун С. М. Еколого-правове регулювання лісокористування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. К., 2005; Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку. Х., 2009.

А. К. Соколова.